

Nachtangst

RONALD GIPHART BIJ DE BEZIGE BIJ

Alle tijd (roman, 2019)

Wie waarlijk leeft (non-fictie, 2020)

Applaus (novelle, 2021)

Ronald Giphart

Nachtangst

Roman

2021
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Copyright © 2021 Ronald Giphart
Eerste druk november 2021
Tweede druk november 2021
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Foto auteur Keke Keukelaar
Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk
Druk Wilco, Amersfoort
Bindwerk Abbringh, Groningen
ISBN 978 94 031 5461 9
NUR 301

debezigebij.nl

*Ronald Giphart kan als spreker geboekt worden via
Beespeakers.com, het sprekersbureau van
De Bezige Bij.*

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor Bert Natter

10.35 PM

Excuus

Lieverd,

Excuus dat ik al een tijdje niets van me heb laten horen, het is niet zo dat ik niet aan je denk, maar ik focus me op een verhaal waaraan ik de afgelopen weken heb geschreven. Misschien zit er een kleine roman in, al durf ik je dat nu nog niet te beloven. Een tijdje terug kreeg ik de geest toen ik op mijn vaste bank in Washington Square Park zat te lezen. Regelmatig overkomt het me dat ik romans of verhalen voor me zie en meestal noteer ik razendsnel een opzetje in een hoekje van het boek dat ik op dat moment in mijn handen heb. Verreweg de meeste ideeën schieten geen wortel, maar soms blijft er een plot hangen, zoals die waaraan ik nu werk.

Het verhaal en ik zitten nu in onze wittebroodsweken, we leren elkaar steeds beter kennen en ik begin in een almaar heviger staat van schrijfverliefdheid te raken. Ik heb een beetje last van ringroest (als een bokser die een tijdje niet in de ring heeft gestaan), maar de ouderwetse *ebullience* begint te komen. In mijn moedertaal is het woord daarvoor ‘verkneukeling’, naar het

verlekkerd tegen elkaar wrijven van de knokkels van vingers.

Deze brief schrijf ik je in het kantoorpand van het bedrijf waar ik nachtwerk doe. Ik zit te wachten in de hal bij de receptie tot ik aan de slag kan. Mijn dienst begint pas om 11.00 PM en hoewel ik hier vroeger ben gearriveerd mag ik van de vakbond niet eerder beginnen, want anders moeten mijn werkgevers me extra betalen. Dat zijn de rigide Amerikaanse regels waarvan ik na veertien jaar nog steeds weinig begrijp. Het meest kapitalistische land, met de meest socialistische regels.

Vannacht hoop ik je tussen mijn andere bezigheden door over mijn nieuwe liefde te vertellen, misschien dat je bij de uitgeverij eens een balletje kunt opgooien dat er iets aan zit te komen, als je daartoe genegen zou zijn. We moeten ook niet te lang wachten met een nieuwe publicatie, is mijn idee. Ik denk nog niet per se aan een voorschot, maar wel aan een commitment of in ieder geval een blijk van interesse, hoewel een voorschot natuurlijk helemaal goed is, nu ik erover nadenk.

Het is altijd fijn om jou te vertellen waarmee ik bezig ben, als ik jou schrijf zie ik de dingen helderder dan wanneer ik in mijn eentje achter mijn laptop zit te zwoegen. Het bijzondere en tegelijkertijd zware is dat het bij het schrijven van fictie allemaal uit jezelf moet komen, alles ontstaat vanuit het woordledige.

En dan is er plotseling een gedachte, een zin, in sommige gevallen een beeld dat blijft hangen. Dat is de borrel, de liefde op het eerste gezicht, daarna kan het dempen van het moeras beginnen. Bij iedere nieuwe roman, ieder verhaal dat zich opdringt, moet een schrijver een

wereld scheppen die hij op dat moment zelf ook voor het eerst bezoekt. Schrijven is een cake bakken, terwijl je hem opeet. (Ik hou van deze stijlfiguur: schrijven is een schip bouwen terwijl je al te water gaat, een zwaard smeden tijdens de veldslag, de schepper van je eigen universum scheppen.)

Als ik er de tijd voor vind hoop ik je vannacht te mailen over mijn nieuwe liefde, in de wetenschap dat jij natuurlijk, in welke omstandigheid dan ook, mijn nummer 1 blijft en ik me immer zal laven aan jouw schoonheid en geestdrift. Tot vannacht, beschermvrouwe, als ik de tijd vind.

Je toegenegen Peter Jacob

11.17 PM

Tip van de sluier

Hallo daar!

Net heb ik me geïnstalleerd in een ruimte in de kelder die ik mijn nachtelijk zenuwcentrum noem. Hier moet ik gedurende de hele nacht handmatig overvolle data-schrijven im- en exporteren. Er staat een klein bureautje met een computer die vrijwel van de wereld is afgesloten, want de meeste sites die ik zou willen bezoeken zijn geblokkeerd, en geloof me: ik heb ze allemaal geprobeerd. Verder heb ik hier een immense processor, een apparaat ter grootte van een kleine koelkast dat mijn invoer moet verwerken. Tussen het renderen door heb ik als het meezit tijd om te schrijven, wat dit voor mij een ideale baan maakt, beter dan de taxi althans

(hoewel daar de verhalen weer beter zijn).

Om je te prikkelen zal ik je alvast een idee geven waar mijn nieuwe boek over zou kunnen gaan. De werktitel is *Twee lichamen, liefde*, maar die ruil ik graag in voor een betere (jij bent commerciëler ingesteld dan ik). Let op, het is geen sleutelroman, al heb ik ongetwijfeld gebruikgemaakt van... nou ja... van wat ik om me heen zie en hoor. Het speelt zich af in de Franse naoorlogse intellectuele kringen, altijd een mooie *mise en couleur locale*, vind ik.

Hoofdpersonen zijn een uitgeefster en een van haar auteurs, een filosoof met wie ze een verhouding krijgt. Wekelijks ontmoeten de twee elkaar in de tuin van het Musée Rodin op een vaste bank, die vrijwel altijd onbezet is; zo kwam ik op het idee, omdat ik iedere week op dezelfde bank zit in Washington Square Park. Tijd: eind jaren vijftig. De wereld staat aan de vooravond van grote veranderingen, Parijs is zwanger van twinkellende opwinding. De uitgeefster en de filosoof, die verkeren in de vibrerende kringen rond Sartre en Camus, zijn hevig verliefd, maar hun liefde is onmogelijk, want zij is getrouwd en hij leeft eigenlijk alleen maar voor zijn werk. Ze beginnen elkaar brieven te schrijven, die uiteindelijk het boek vormen. Net als jij is de vrouw een grote schoonheid, waardoor de filosoof zich, net als ik, voortdurend laat bedwelmen. Zij wordt begeerd door vele mannen en dat maakt hem jaloers. In het begin is zij op haar beurt boos op zijn omgang met andere vrouwen, maar die jaloezie raakt ze metterjaren kwijt.

‘Verliefdheid is voorbij als je niet meer jaloers bent,’ houdt ze hem voor, als ze tot zijn verbijstering de af-

faire beëindigt (excuus, ik kon dit citaat niet laten liggen). De man is ontredder. Zijn keuze is van een brug te springen of een boek over haar te schrijven waarin hij zijn liefde boekstaft. Hij kiest het laatste. Terwijl hij begint met schrijven, neemt zijn verliefdheid eerder toe dan af. En wat er dan gebeurt...

Nou, dit dus. Kan met wat simpele aanpassingen zo in de flaptekst, dunkt me. Ik ben nu bezig om de chronologie van het verhaal en de rol van verschillende personages uit te werken. Als de vrouw zich door Sartre...

Sorry, ik mail je dadelijk langer, er gebeurt hier iets wat ik niet helemaal kan thuisbrengen...

11.29 PM

Lees je dit?

Beetje een maffe vraag, maar lees je dit? Ik bedoel, lees je dit op *dit moment*, om 11.29 PM? Reageer even op dit bericht, als dat lukt. PJ

11.29 PM

PS

Eva, ik zit hier met een situatie. Ik weet niet wie ik op dit uur op deze manier zou kunnen bereiken. Wil je me even terugschrijven, alsjeblieft? Bel me niet, mijn mobiele telefoon is leeg, mijn oplader ligt thuis en ik heb

hier geen bereik. Ik kan dus ook niet appen. Mail je me zodra je dit leest? Ik kan alleen mails lezen en ik heb even advies nodig.

11.31 PM

Ben je nog wakker?

Nogmaals: kun je me laten weten of je dit leest? Ik weet niet wat ik moet doen. Ik kan niet bellen, want de kelder-ruimte waar ik nu ben heeft geen vaste telefoonlijn en bijna alle internetpagina's op de computer hier zijn dus geblokkeerd. Dat is beleid van de hufters hier: niets mag ons van het werk houden. Ik kan e-mailen, maar verder niets. Mail me, want ik hoop dat je me kunt helpen.

Tout à toi, all yours, helemaal van jou.

11.34 PM

OPEN DIT BERICHT

Nogmaals, open dit bericht a.j.b. Jij bent de enige die ik op dit moment kan mailen. Lees even wat ik je net schreef.

11.36 PM

Poging 5

Lieverd, Ray kan ik alleen bereiken via het mailadres van z'n moeder (en ik wil haar niet verontrusten) en

Goldman mag voorlezen bij een literair festival in Montreal, Canada, dus die is niet in staat om mij te helpen. Als hij mijn mail al zou lezen kan hij toch niets doen.

Mijn hoop is dat jij een of andere late night ligt te kijken of nog een manuscript leest en dadelijk je laptop checkt voordat je gaat slapen. Er staat me bij dat je naar... Vloog je niet naar L.A. morgenoctend? Dat dacht ik te hebben gelezen, maar ik kan me het op dit moment niet herinneren. Damn. Sorry. Mail me terug. Voor de goede orde: dit gaat niet over het verhaal dat ik zit te schrijven! Vergeet dat verhaal.

11.40 PM

Dit is wat er speelt

Oké, ik ga het je vertellen, maar ik wil niet dat je schrikt. Waarschijnlijk lees je dit op de luchthaven of in je hotelkamer en blijkt het allemaal loos alarm te zijn. Het moet loos alarm zijn. Vooralsnog ga ik ervan uit dat ik een hysterische aansteller ben. Het verleden heeft bewezen dat ik dat ben, dus er is waarschijnlijk niets aan de hand.

Dit is wat er speelt: al een tijdje, zeker een kwartier, lopen er mensen in het pand. Vier of vijf mannen zijn het, aan hun diepe stemmen te horen. Ze snauwen tegen elkaar.

Het is vreemd. In de maanden dat ik hier 's nachts zit te werken op dit kantoor heb ik dit nog niet eerder meegemaakt. De mannen spreken in een taal die ik niet

versta, iets Oost-Europees of misschien Russisch. Een taal die ik me herinner uit Nederland, uit nachtkroegen in Amsterdam. Medeklinkers gedrenkt in wodka. Ze dwalen over de gangen, ik hoor ze volgens mij aan deuren rammelen. Ik vermoed dat er in dit gebouw voor tienduizenden dollars aan spullen staan, mogelijk veel meer. Het zouden schoonmakers kunnen zijn, maar die ben ik al die tijd nog nooit tegengekomen. Waarom zou je tegen middernacht een verlaten kantoorgebouw op een afgelegen industrieterrein in Brooklyn gaan schoonmaken? En schoonmakers hebben vast lopers.

Ik denk dat het inbrekers zijn.

Misschien zijn het zwervers op zoek naar een slaappleaats, maar waarom gaan ze dan de gangen af? Het zijn inbrekers, dat kan niet anders. Punt is dat ik de politie niet kan bellen. Zou jij dat kunnen doen?

11.42 PM

911

Heb jij eigenlijk het adres van waar ik nu zit? Vermoedelijk niet en ik kan me niet eens herinneren of ik je ooit gezegd heb waar ik werk. Zou jij 911 willen bellen? Ik bedoel: meteen als je dit ziet? Vermoedelijke inbraak bij

Now Playing Inc.
288 Stiller Street
Brooklyn NY

Op de gevel staat een lichtbord met Now Playing, maar de w doet het niet meer. Het 61st Precinct zit hier een paar blokken verderop, dus patrouillewagens zouden er binnen tien minuten moeten kunnen zijn. Ik zou op dit moment niet bewust zijn van een andere manier om de politie te waarschuwen.

Niet bewust zijn... Sorry voor mijn onbeholpen zinnen. Ik weet dat je er een hekel aan hebt als ik mijn taal niet verzorg en mijn zinnen niet lopen, maar ik heb op dit moment iets anders aan mijn hoofd.

11.51 PM

Ben ik weer

De mannen lopen hier nog steeds rond. Soms hoor ik ze niet, soms lijken ze plotseling dichtbij. De kerels weten blijkbaar niet dat ik hier zit te werken, althans daar ga ik van uit. Ik zit hier in een kamer zonder ramen in een afgelegen gang. Zo-even hoorde ik gekraak van hout, van een deur die – neem ik aan – met een breekijzer uit de sponning werd gerost. *Well great.* In het Nederlands zeggen we: ‘Lekker dan.’ Er worden hier kantoren opengebrouwen, zo klinkt het. Godsamme.

Ik kom misschien rustig over, maar angst begint zo langzamerhand door mijn lijf te jagen. Ik heb een beetje moeite om mijn vingers op het toetsenbord te houden. Sorry voor al mijn verschrijvingen en misgepse; sde woorden, ik weet hoe jij je daaraan kunt ergeren.

Bij mijn weten heeft het pand geen beveiligingsinstallatie, daar heb ik althans nog nooit iets van gemerkt

of over gehoord en ik werk hier meerdere nachten per week. Er is een bewaker, Ringo, die kom ik heel soms tegen als hij om elf uur 's avonds een rondje door het gebouw doet onderweg naar zijn volgende stop. De meeste avonden komt hij niet langs. Vanavond heb ik hem heel even gezien... geloof ik. Ik weet het niet eens meer. Ik ben verder helemaal alleen. Pas rond 7.00 AM komt er weer iemand van de receptie, vrijwel altijd een vrouw genaamd Wendy, die steevast een 24oz coffee cup van Dunkin' bij zich heeft, hoewel ik iedere dag verse koffie voor haar zet.

Wat moet ik doen?

11.55 PM

Sorry

dat ik je weer lastigval. Zojuist heb ik een mail aan mijn supervisor gestuurd om hem uit te leggen wat er speelt. Er lopen mannen in het gebouw, ik kan 911 niet bellen en heb geen zin om mijn veilige haven te verlaten. Ik kan nu ook niet meer werken, want daarvoor heb ik disks uit de centrale kantoornunit nodig. Daar gaat mijn bonus. Als ik mijn nachttarget niet haal krijg ik alleen het basissalaris (dat fijne kapitalistische systeem hier verbaast me iedere keer weer).

Er wordt nu op meerdere plekken in het gebouw gemeld. De mannen hebben zich klaarblijkelijk opgesplitst. Ik hoor geluiden boven en naast me. Waar zijn ze mee bezig?

Zojuist heb ik heel even de deur van de ruimte waar

ik nu ben geopend, maar ik durfde de gang niet op om poolshoogte te nemen. Wat als ze gewapend zijn? Wat als ze denken dat het pand verlaten is? Ik heb geen zin om tijdens een of andere ziellose uitzendbaan te worden doodgeschoten, omdat ik criminele handelingen verstoort.

Ik ben zesenvestig, te jong om te sterven, ik wil nog minimaal tien boeken schrijven, waarvan er één – mijn magnum opus – uitsluitend gewijd zal zijn aan jou. Dat zou je toch willen? Daarom moet je nu reageren, als je ooit nog een roman over jezelf wilt lezen. Je kunt natuurlijk ook wachten tot een andere schrijver dit zal doen. Er zullen genoeg genieën zijn die een meesterwerk aan je willen wijden, dat beloof ik je.

0.01 AM

Slim

Nadat ik op de gang gluurde, heb ik de deur van mijn kamer zo zacht mogelijk van binnenuit op slot gedraaid.

Heel voorzichtig heb ik het slot van mijn deur weer opgedraaid. Net bedacht ik dat mijn tas nog in de centrale kantoorunit staat. Er zit niets van waarde in, een paar tweedehands romans die ik heb gekregen van Goldman en de reservezonnebril van Ray, die hij me met tegenzin leende toen we van de week in een park zaten om elkaar teksten te laten lezen. Waarom hij op een zonnige dag een zonnebril én een reservezonnebril meeneemt is mij niet duidelijk.

Mijn snackdoos met boterhammen zit ook in die tas. Die mogen ze hebben. Neem mijn nachtlunch gerust, Oost-Europese vrienden, al zou dat natuurlijk best schofterig zijn. Ze zijn belegd met pastrami, gehaald bij Tonio's tegenover jouw appartement, waar ik – om een kleinigheid die ik ben vergeten – van jou eigenlijk niet mag komen omdat je boos was op de eigenaar. Tonio's pastrami is behoorlijk aangenaam, moet ik zeggen: zo'n broodje sleept me echt de nacht door. Ik hoop niet dat de inbrekers door het zien van mijn tas concluderen dat er nog iemand in het gebouw aanwezig is. Wie zou in godsnaam zo'n broodje vergeten of niet mee naar huis nemen?

Mijn vingers gaan ondertussen zo zachtjes mogelijk – ik wil geen lawaai maken – over het toetsenbord, nog steeds in de hoop dat je dit leest en me dan mailt dat je de politie hebt gebeld.

Ik ben een volwassen man van een leeftijd dat ik een paar seconden moet nadenken hoe oud ik ook alweer ben, oud genoeg om te kunnen zeggen dat ik het een en ander in mijn leven heb meegemaakt, maar toch voel ik tijdens het typen almaar een aanhoudende spanning in mijn vingertoppen. Mijn gehoor staat op de hoogste stand, ik registreer ieder geluid in iedere hoek van het gebouw. Angst zorgt voor een aangescherpt bewustzijn (dit is niet iets wat ik heb bedacht, dit schreef Goethe ooit).

Ik merk het aan mijn hartslag, mijn ademhaling, gerommel in mijn buik. Als jongen ben ik eens in een brandgang klemgezet door een groep opgefokte hufter-

tjes uit een naburige straat. De angst die ik toen voelde, een *wezenlijke* angst, waarschijnlijk overdrijf ik, maar ik heb het gevoel dat mijn leven hier op het spel staat. Ik weet ook niet of ik deze mail ga versturen, want dit komt natuurlijk niet erg mannelijk over... (in een whatsapp zou ik hier een smiley zetten). Ik weet hoezeer jij, ondanks je feministische principes, gesteld bent op mannelijkheid en viriliteit.

Ik heb nog een litteken op mijn voorhoofd van de *'knuckle sandwich'* die ik destijds kreeg van een van de jongens. Zoals straatvechters doen had hij de sleutels van zijn sleutelbos tussen de vingers van zijn knuist geklemd om extra veel pijn te berokkenen. Het gevolg was een grote jaap bij mijn slaap, waarmee mijn ziedende moeder nog naar de politie wilde om aangifte te doen van mishandeling. Mijn vader hield dat tegen, maar hij ging wel zelf bij de ouders uit die straat verhaal halen. Daar hoorde hij dat huissleutel die de jongen had gebruikt dusdanig was verbogen dat die bij het terugbuigen was gebroken. Of deze schade niet eventjes kon worden vergoed, had de tuigbuurman dreigend geëist. Toen ze hoorden dat mijn vader officier van justitie was lieten ze de claim schieten (mijn vader vertelde dit verhaal regelmatig, ik weet niet of het op waarheid berust).

